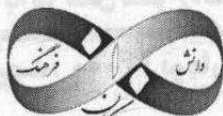

فردزند خواندگی

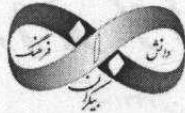
از دیدگاه فقه و حقوق

شهرین حدادی

انتشارات بیکران دانش

وابسته به مؤسسه فرهنگی و هنری بیکران دانش و فرهنگ

انتشارات بیکران دانش

وابسته به مؤسسه فرهنگی و هنری بیکران دانش و فرهنگ

تهران، پ. م. ۳۷۳-۱۸۷۳۵ ۵۵۹۳۶۴۶۹۴-۲۱-۰۲۱ info@infinet.ir

فرزاد خرداندگی از دیدگاه فقه و حقوق

تألیف حدادی

شابک: ۸-۴۴۰۰-۸۳۵۰-۶۰۰-۹۷۸

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ عدد

© کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است و تکثیر، ترجمه یا اقتباس از تمام یا قسمتی از این اثر به هر شکل ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان

سخن مؤلف:

پذیرفتن فردی که فرزند واقعی و طبیعی زوجین محسوب نمی‌گردد، تحت عنوان فرزندخواندگی، در جوامع گوناگون از سابقه‌های طولانی برخوردار است؛ و در زمان‌ها و نظام‌های مختلف حقوقی، شرایط و آثار متفاوتی دارد. فرزندخواندگی در صورتی که به رسمیت شناخته شده باشد، نوعی قرابت ایجاد می‌کند؛ قرابتی که صرفاً حقوقی است نه طبیعی؛ با قبول فرزندخواندگی، قانون یک رابطه مصنوعی پدر - فرزندی یا در فرزندخواندگی ایجاد می‌کند. در تعالیم اسلام مسئله رسیدگی به ایتام و کودکان بدون سرپرست به نسبت مورد توجه قرار گرفته و مورد عنایت خاص است؛ به نحوی که در بخش‌های مختلف تعالیم اسلامی و نیز سیره عملی ائمه (علیهم‌السلام) و تاریخ اسلام توجه و اهتمام نسبت به این موضوع بسیار مشاهده می‌شود.

از طرفی سالانه به علل گوناگون، زخم، حوادث طبیعی؛ تصادفات؛ طلاق‌ها، و... کودکان بسیاری بدون سرپرست می‌شوند. نابرابری زوجین نیز یکی از مشکلات و معضلات فراروی بشریت است.

خانواده بهترین محیط برای رشد جسم و روح اطفال است، به همین جهت اسلام توصیه دارد که اطفال بی‌سرپرست، به جای مکان‌های عمومی و ایتام، در خانواده‌ها رشد کنند و به آن‌ها محبت شود. فرزندخواندگی یکی از راه‌های سروسامان دادن به کودکان بی‌سرپرست است. از طرفی این کودکان با واسطه ریهایی مطمئن برای زندگی پیدا می‌کنند، و از طرف دیگر زوجین نابارور می‌توانند حس شادای و خنده‌های کودکانه را در خانه خود حس کرده و نیاز عاطفی خویش را برطرف سازند. فرزندخوانده در احکام فقهی اسلام همانند فرزند واقعی دارای حقوق مالی و معنوی نیست، اما این مانع از این نمی‌شود که سرپرستان، آینده او را از نظر

مالی و معنوی با راه‌هایی که فقه پیش‌بینی کرده، تأمین نکند.
در نظام حقوقی ایران نیز که برگرفته از فقه اسلامی است، فرزندخواندگی یک
نسب مصنوعی است و پذیرفته نشده، ولی قانون حمایت از کودکان بی سرپرست
باهدف تضمین سعادت و حمایت از این اطفال، مقرراتی در زمینه سرپرستی این
اطفال وضع نموده که جنبه حمایتی دارد نه جنبه شرعی و فقهی.

شهین حدادی

تیر ماه ۱۳۹۷

۱ مقدمه
۳ فصل اول: کلیات و مفاهیم
۵ ۱. تقسام فرزند
۵ ۲. این موضوع
۶ ۳. بهوم شناسی
۶ ۴. تبیی
۸ ۵. فرزند
۹ ۶. فرزندخواهی
۱۰ ۷. کودکان بی سرپرست
۱۱ ۸. ولی
۱۴ ۹. ولایت قهری و ولی قهری
۱۴ ۱۰. صغیر
۱۵ ۱۱. ۲. صغیر ممیزه
۱۵ ۱۲. حضانت
۱۶ ۱۳. محرم
۱۷ ۱۴. تاریخچه فرزندخواندگی
۱۹ فصل دوم: محرمیت فرزندخواندگی
۲۱ ۱۵. قول عدم محرمیت
۲۱ ۱۶. ادله قرآنی
۲۱ ۱۷. روایات
۲۳ ۱۸. اجماع فقها
۲۶ ۱۹. ادله نافی
۲۶ ۲۰. قول به محرمیت
۲۹ ۲۱. احکام مترتب بر محرمیت فرزندخوانده

۳۳	فصل سوم: موارد ایجاد فرزندخواندگی
۳۵	ولایت قهری
۳۵	ولایت قهری پدر و جد پدری
۳۸	دامنه ولایت قهری
۴۱	وصایت
۴۲	بررسی لغوی و اصطلاحی وصایت
۴۳	شرایط وصی
۴۳	وظایف و مسئولیت‌های وصی
۴۵	تلقیح مصنوعی
۴۷	اصطلاحی
۴۷	نارثه تلقیح مصنوعی
۴۹	تلقیح مصنوعی در اسلام اسلامی
۵۰	اقسام تلقیح مصنوعی
۵۱	بررسی فقهی تلقیح مصنوعی
۵۸	تلقیح مصنوعی خارجی
۵۸	انتقال تخمک
۶۰	انتقال جنین
۶۳	جواز یا حرمت انتقال جنین در استفتائات
۶۸	منشأ انتساب فرزند به مادر
۷۰	هم صاحب رحم و هم صاحب تخمک هر دو مادر مشرب التام می‌شوند
۷۱	نتیجه‌گیری
۷۲	لقطه
۷۳	بررسی لغوی و اصطلاحی
۷۴	بررسی حقوقی لقطه
۷۵	حضانت
۷۶	بررسی لغوی و اصطلاحی
۷۶	مفهوم فقهی حضانت
۷۷	مفهوم حقوقی حضانت

۷۸	ماهیت حقوقی حضانت
۸۰	ماهیت فقهی حضانت
۸۰	فلسفه حضانت
۸۲	اشخاص صالح جهت حضانت
۸۸	فرزندخواندگی و حضانت
۹۵	باناب
۹۵	بررسی لغوی و اصطلاحی
۹۶	بیان یک شبهه
۹۹	فصل چهارم احکام مرتبط با فرزندخواندگی
۱۰۱	محرمات
۱۰۲	بررسی لغوی و اصطلاحی محرم
۱۰۲	اسباب محرمات
۱۰۳	انواع محرمیت
۱۱۵	ارث
۱۱۵	بررسی لغوی
۱۱۵	موجبات ارث
۱۱۸	بررسی قانونی توارث
۱۱۹	راه فقهی برقراری ارث میان فرزندخوانده و فرزند پذیر
۱۲۳	فصل پنجم: حقوق فرزندخوانده و فرزند پذیر
۱۲۵	حق فرزند پذیر بر فرزندخوانده
۱۲۶	بررسی حکم احترام
۱۲۷	بررسی حکم اطاعت
۱۲۷	حقوق فرزندخوانده
۱۲۸	حق تعلیم و تربیت
۱۲۹	حق زیستن با والدین حکمی یا فرزند پذیران
۱۳۱	نتیجه گیری
۱۳۵	فهرست منابع و مآخذ
۱۳۵	الف) کتب:

ب) مقالات: ۱۴۰

ج) منابع اینترنتی ۱۴۰

www.ketab.ir

مقدمه

فرزندخواندگی عبارت است یک رابطه فقهی و به دنبال آن حقوقی است که بر اثر پذیرفته شدن طفلی به عنوان فرزند، از طرف زن و مردی به وجود می آید؛ بدون آنکه پذیرندگان طفل، پدر و مادر واقعی آن طفل باشند.

این طایفه و پذیرندگان، رابطه خونی و طبیعی که مستلزم زوجیت است وجود ندارد، زیرا این رابطه تنها در فرزند حقیقی وجود دارد. پیوند میان فرزند حقیقی و پدر و مادر واقعی بیو-طبیعی و ناگسستنی است که هرگز این رابطه فقهی و حقوقی از بین نمی رود؛ ولی پیوند بین فرزندخوانده و فرزند پذیران، به این محکمی نیست، و عواملی ممکن است این رابطه را براندازد.

در فرزندخواندگی به هیچ طریق نسبت ایجاد نمی شود و به تبع، تعهدات مالی، زوجیت، رابطه های حقوقی و فقهی تکرار نمی شود، اما بنا بر پیش بینی های فقهی می توان برخی از این تعهدات را به طور مصنوعی ایجاد کرد.

سابقه تاریخی فرزندخواندگی بسیار طولانی و در جوامع گوناگون روش های متنوعی داشته؛ هرچند بسیاری از پژوهشگران، ریشه فرزندخواندگی را در نیازهای نظامی و اقتصادی و یا در برخی موارد عوامل روحی و معنوی رعاای می دانند اما دیدگاه اسلام بر اساس ضرورت تقویت بنیاد خانواده و پاسداری از آن است و به تبع آن استحکام جامعه؛ به مسئله فرزندخواندگی اهمیت زیادی داده.

آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن، استواری روابط خانوادگی، راهی برای گریز از مفاسد اجتماعی حرکت به سوی جامعه ای مهدوی است، اما هر ساله تعداد زیادی از کودکان به دلایل گوناگون؛ اعم از تصادفات، حوادث طبیعی، روابط نامشروع و.... بدون سرپرست و رها در جامعه می مانند و به سوی سرنوشتی

مبهم حرکت می‌کنند. به دلیل تشویقات بسیاری که در دین برای حمایت از این دسته از اطفال شده، در صورتی که افرادی این فرزندان را به سرپرستی قبول کنند، رابطه‌ای مجازی برقرار می‌شود و احکام فقهی خاصی بر این رابطه سایه می‌اندازد. در حال حاضر نیز این نهاد بر اساس نیازهای معنوی خانواده و کودک بدون سرپرست استوار است.

داشتن فرزند وظیفه‌ای مقدس است، و در دین مبین اسلام برای پرورش کودکان احکام بسیار وارد شده است. از سوی دیگر افراد بدون فرزند در خود احساس کمبود کرده و بعضاً دچار مشکلات روحی می‌شوند، سازمان‌ها و مؤسسات عریض و طویل دولتی، تمام امکانات و مالی و رفاهی و تلاش‌های بسیار نمی‌تواند پاسخگوی تمام نیازهای روحی و روانی و اخلاقی و اجتماعی و به دنبال آن گرم خانواده به وسیله نهاد فرزند خواندگی و با تصویب قوانین فقهی و به دنبال آن قوانین حقوقی؛ که برگرفته از حقه است به حمایت شناخته می‌شود.

اطفال در فقه اسلامی و نظام حقوقی ایران، که برگرفته از آن است، مادام که به سن بلوغ (برای پسران ۱۵ سال و دختران ۹ سال) نرسیده باشند، محجور تلقی شده و نیاز به حمایت دارد. این حمایت‌ها وقتی در قالب خانواده متعهد باشد باعث سالم‌سازی جامعه می‌شود.

حضور در خانواده‌ای غیر از خانواده اصلی مسائل مانند ارث، محرمیت و..... به وجود می‌آورد که همه این مسائل از دیدگاه فقه بررسی می‌شود.